

**НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА СТИЦАЊЕ
ПРОФЕСИОНАЛНИХ ЗВАЊА**

Предмет 1	УВОД У ФИНАНСИЈСКО РАЧУНОВОДСТВО
	<p>САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p>1. Генерални оквир</p> <p>(a) Врсте предузећа – друштва капитала и друштва лица, корпорације,</p> <p>(b) Форме и структуре капитала у корпоративним предузећима.</p> <p>(c) Улога Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (IASB), Савјетодавног Вијећа за стандарде (SAC) и Комитета за тумачење међународних рачуноводствених стандарда (IFRIC).</p> <p>(d) Примјена Међународних рачуноводствених стандарда (IASs) и Међународних стандарда финансијског извјештавања (IFRSs) у састављању и презентацији финансијских извјештаја.</p> <p>(e) Оквир за састављање и презентацију финансијских извјештаја (само параграфи од 1 до 46).</p> <p>2. Рачуноводствени концепти и принципи</p> <p>(a) Основни рачуноводствени концепти и принципи, из IASB – овог Оквира за састављање и презентацију финансијских извјештаја и релевантних међународних рачуноводствених стандарда</p> <p>(i) обрачунска – акруална основа</p> <p>(ii) начело сталности пословања</p> <p>(iii) начело идентитета биланса</p> <p>(iv) начело двостраног обухватања пословних промјена</p> <p>(b) Остали рачуноводствени концепти:</p> <p>(i) начело историјског трошка</p> <p>(ii) начело настанка пословног догађаја</p> <p>(iii) начело новчаног вредновања и појединачне процјене</p> <p>(iv) правни субјективитет – начело пословне јединице</p> <p>(v) начело узрочности</p> <p>(vi) начело опрезности</p> <p>3. Систем двојног књиговодства</p> <p>(a) Систем двојног књиговодства</p> <p>(i) пословне књиге у систему двојног књиговодства –</p>

- дневник и главна књига (првог и другог степена)
- (ii) рачун – конто, врсте рачуна и правила књижења на рачунима
- (iii) контни оквир и контни план
- (iv) књижење трансакција у дневнику и главној књизи
- (v) благајничко пословање и платни промет
- (vi) пробни биланс и закључни лист
- (vii) временска разграничења и дугорочна резервисања
- (viii) принцип "фактурисане реализације" и принцип "наплаћене реализације"
- (ix) метода "укупних трошкова" и метода "трошкова продатих учинака"
- (x) периодични финансијски извјештаји
- (ц) Основна начела функционисања система ПДВ-а
- (д) Мануелне и компјутеризоване рачуноводствене евиденције

4. Рачуноводствени третмани

- (a) Стална материјална и нематеријална средства
 - (i) разлика између капиталних и осталих издатака
 - (ii) рачуноводствено обухватање прибављања и отуђења сталних материјалних и нематеријалних средстава
 - (iii) амортизација – дефиниција, разлози и методе (праволинијска, метода опадајућег салда, метода збира броја година, функционална)
 - (iv) улагања у истраживање и развој
 - (v) рачуноводствени треман гудвила – основна правила
 - (vi) улагања у некретнине – основна правила.
- (б) Текућа средства
 - (i) залихе и стална средства намијењена продаји,
 - (ii) методе за праћење промјена на залихама
 - (iii) потраживања, укључујући и рачуноводствено обухватање сумњивих и спорних потраживања
 - (iv) готовина и готовински еквиваленти.
- (b) Текуће и обрачунате обавезе
- (c) Дугорочне обавезе – основна правила процјењивања и презентације
- (д) Акцијски капитал, удјели и улози
- (e) Резерве: законске и статутарне
- (ф) Догађаји настали након датума биланса стања
- (г) Потенцијалне обавезе

5. Финансијски извјештаји

- (a) Циљеви финансијских извјештаја
- (б) Корисници и њихове информационе потребе
- (ц) Основне карактеристике финансијских извјештаја
 - (i) биланс стања
 - (ii) биланс успјеха

	<p>(iii) извјештај о токовима готовине (iv) извјештај о промјенама у капиталу (v) рачуноводствене политике и забиљешке уз финансијске извјештаје (обрадити до одређеног степена</p> <p>(д) Израда финансијских извјештаја за:</p> <p>(i) самосталне предузетнике (просто књиговодство) (ii) друштва лица (iii) друштва капитала, укључујући билансе успјеха и билансе стања за интерне и екстерне сврхе и израду основних извјештаја о готовинском току за предузећа са ограниченом одговорношћу (искључујући извјештаје о готовинском току групе), у складу са Међународним рачуноводственим стандардима. Следеће забиљешке уз финансијске извјештаје требају бити обавезно укључене:</p> <ul style="list-style-type: none"> – промјене у капиталу – стална средства – догађаји настали након датума биланса стања – потенцијалне обавезе и потенцијална средства – трошкови истраживања и развоја <p>6. Интерпретација</p> <p>(а) Рацио анализа рачуноводствених информација и основне интерпретације</p> <p>(i) коефицијент(и) ликвидности (ii) коефицијент(и) профитабилности (iii) коефицијенти обрта залиха и потраживања (iv) израчунавање и значај израчунавања коефицијента задужености</p>
--	---

ЛИТЕРАТУРА:

1. *Sidney J. Gray, Belverd E. Needles, Jr. (2002) Финансијско рачуноводство – општи приступ. Copyright: Houghton Mifflin Company, издавач: Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 698 стр.*
2. *Проф. др Ката Шкарић – Јовановић (2005): Финансијско рачуноводство. Економски факултет у Београду, Центар за издавачку делатност, 461 стр.*
3. *Међународни стандарди финансијског извјештавања (2004) Превод Савеза Рачуновођа и ревизора Републике Српске, 959 стр.*
4. *Међународни стандарди финансијског извјештавања – измјене у МРС (2005, 2006) Семинарски материјал – КПЕ: I, II, III дио, Савез Рачуновођа и ревизора Републике Српске*
5. *Јанко Клобучар: Рачуноводство, Економски факултет Универзитета у Сарајеву, (2000)*
6. *Винко Белак, Жељко Бошњак, Маја Пехар, Финансијско рачуноводство, Fircon, Мостар, (2006)*
7. *Јахић Мехмед: "Финансијско рачуноводство", прво издање, Завод за рачуноводство и ревизију ФБиХ, Сарајево, 2003.*
8. *Међународни стандарди финансијског извјештавања (укључујући и МРС), СРР РС и СРР ФБиХ, 2006.*
9. *Актуелни контни план*

Предмет 2	ТРОШКОВНО РАЧУНОВОДСТВО И УВОД У УПРАВЉАЧКО РАЧУНОВОДСТВО
	<p>САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p>I Структурни елементи рачуноводства предузећа</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 1. Менаџмент, концептуални оквир савременог рачуноводства 2. 2. Информациони циљеви, исходиште рачуноводственог структурирања и информисања 3. 2.1. Финансијско рачуноводство – структурни елемент рачуноводства предузећа 4. 2.1.1. Значај финансијско – рачуноводственог извјештавања 5. 2.1.2. Повезаност финансијског и управљачког рачуноводства 6. 2.2. Управљачко рачуноводство - структурни елемент рачуноводства предузећа 7. 2.2.1. Информациони циљеви управљачког рачуноводства 8. 2.2.2. Однос финансијског и управљачког рачуноводства 9. 2.2.3. Рачуноводство трошкова – исходиште управљачког рачуноводства 10. 2.2.4. Кључне активности и улоге савременог управљачког рачуноводства 11. а) Кључне активности - службе управљачког рачуноводства 12. б) Улоге управљачког рачуноводства 13. в) Етички стандарди за управљачке рачуновође <p>II Елементи и детерминанте управљачки оријентисаног рачуноводства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Елементи организационог устројства 2. Детерминанте организационог устројства 3. Рачуноводство трошкова, полазна основа прилагођавања рачуноводства потребама савременог менаџмента 3.1. Појам, сврхе информисања, структурни елементи рачуноводства трошкова 3.2. Предуслови увођења и функционисања рачуноводства трошкова 3.3. Извештаји рачуноводства трошкова 3.4. Информациони циљеви калкулације 3.5. Информациони значај краткорочног обрачуна успјеха предузећа и његових сегмената

III Предуслови увођења и функционисања рачуноводства трошкова

1. Спознаја трошкова и учинака као предмета обрачуна
2. Различити трошкови за различите сврхе
 - 2.1. Класификација и обиљежје подјеле трошкова за потребе билансирања
 - 2.1.1. Трошкови производа и трошкови периода
 - 2.1.2. Трошкови по врстама
 - 2.1.3. Трошкови према понашању с обзиром на изазиваче
 - 2.1.4. Трошкови по носиоцима и мјестима
 - 2.1.5. Остале класификације трошкова
 - 2.2. Класификација и обиљежје подјеле трошкова за потребе доношења одлука
 - 2.2.1. Трошкови према промјенама у обиму активности
 - 2.2.2. Релевантни и ирелевантни
 - 2.2.3. Инкрементални, ненадокнадиви, опортунитетни
 - 2.3. Класификација и обиљежје подјеле трошкова за потребе контроле
 - 2.3.1. Контролабилни и неконтролабилни
 - 2.3.2. Трошкови према промјенама у обиму активности
3. Методологија и значај обухватања трошкова по различитим областима
 - 3.1. Значај обухвата трошкова по врстама
 - 3.2. Значај обухвата трошкова по мјестима
 - 3.3. Значај обухвата трошкова између мјеста трошкова
 - 3.4. Значај обрачуна носилаца трошкова у времену
 - 3.5. Значај обрачуна носилаца трошкова по јединици
 - 3.6. Значај краткорочног обрачуна резултата предузећа и сегмената
4. Класа 9 контног оквира – мјесто одвијања рачуноводства трошкова
 - 4.1. Структура класе 9
 - 4.2. Шематски обухват области обрачуна трошкова
 - 4.3. Утицај Правилника о примјени контног оквира на кориштење одређених рачуна класе 9
 - 4.4. Утицај МРС на кориштење одређених рачуна класе 9
 - 4.5. Практичан примјер класе 9 у нивоу погонског рачуноводства
5. Обиљежје система обрачуна трошкова и

	<p>њихове информационе подобности</p> <p>5.1. Обилежја система обрачуна по стварним и планским (стандардним) укупним и непотпуним трошковима</p> <p>5.2. Информациони значај обрачуна по стварним и планским (стандардним) укупним и непотпуним трошковима</p> <p>6. Значај организационе структуре и типа производње за обрачун носилаца трошкова</p> <p>6.1. Организациона структура и мјеста трошкова</p> <p>6.2. Критеријуми избора мјеста трошкова</p> <p>6.3. Тип производње носиоца трошкова на групи 95 и метода калкулације</p> <p>6.4. Производња по поруџбини – метод додатне калкулације трошкова појединог посла, поруџбине, пацијента, правног случаја, ревизије</p> <p>6.5. Процесна производња – метод дивизоне калкулације</p> <p>6.6. Обухват различитих типова производње у оквиру главне књиге класе 9</p> <p>6.7. Вредновање завршене и незавршене производње (рачуни групе 95 и 96) у масовној производњи са више фаза и варијанти почетних и крајњих залиха</p>
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

1. Родић Јован и Снежана Раковачки – Тубић, Рачуноводство трошкова, доо Финрар и Економски факултет Бања Лука, 2007.
2. Никола Стевановић Системи обрачуна трошкова, Економски факултет Београд, 2004.
3. Hornngren Charles, Foster George, Datar Srikant Cost Accounting a managerial emphasis, у преводу Удружења рачуновођа и ревизора Ф БиХ и Удруге рачуноводствених и финансијских дјелатника Херцег Босне, 2002. године.
4. Мелиха Башић, Ибро Попић, Шевала Исаковић – Каплан, Емина Ресић: Трошковно рачуноводство – практикум, Економски факултет у Сарајеву, Сарајево, 2005.

САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА**1. Појам менаџмента и менаџера**

- а) Појмовно одређене менаџмента
 - менаџмент као скуп људи
 - менаџмент као процес
 - менаџмент као наука и вјештина
 - менаџмент као професија
- б) Посао менаџера
 - функције менаџера
 - улога менаџера
 - врсте менаџера
 - карактеристике менаџера
- ц) Еволуција менаџмента
 - рани менаџмент
 - модерни менаџмент
- д) Основе планирања
 - појам, значај и циљеви планирања
 - процес планирања
 - појам и значај, врсте и карактеристике циљева
- е) Организациона структура
 - дизајнирање организационе структуре
 - утврђивање и подјела посла
 - модели организационих структура (функционална, производна, територијална, тржишна, пројектна, матрична, тимска и мрежна)
 - делегирање ауторитета.

2. Менаџмент људских ресурса

- а) Појам, значај и циљеви менаџмента људских ресурса
- б) Планирање људских ресурса
- ц) Регрутовање
 - Појам и циљ регрутовања
 - Извори регрутовања
 - Методе регрутовања
- д) Селекција
 - Појам селекције
 - Процес селекције
 - Анализирање пријава кандидата
 - Анкетирање кандидата
 - Интервјуисање кандидата
 - Тестирање кандидата
- е) Оцјењивање успјешности запослених
 - Појам значај и циљ оцјењивања успјешности запослених
 - Оцјењивање успјешности извршилаца
 - Оцјењивање успјешности менаџера

	<p>3. Комуницирање</p> <p>а) Појам, значај и циљеви комуницирања</p> <p>б) Процес комуникације</p> <ul style="list-style-type: none"> • селекција информација • кодирање • пренос поруке • примање поруке • декодирање • успостављање повратне спреге <p>ц) Врсте комуникација</p> <ul style="list-style-type: none"> • вербална и невербална комуникација • комуникација према доле, према горе и хоризонтална комуникација <p>д) Комуникационе мреже</p> <ul style="list-style-type: none"> • формалне комуникационе мреже • неформалне комуникационе мреже <p>4. Мотивисање</p> <p>а) Појам мотивисања</p> <p>б) Улога и значај мотивације</p> <p>ц) Фактори индивидуалне мотивације</p> <p>д) Приступи мотивацији</p> <p>е) Теорије мотивације</p> <ul style="list-style-type: none"> • класична теорија мотивације • теорија људских односа • теорија људских ресурса • садржајне теорије мотивације • процесне теорије мотивације
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

1. Проф. др Ранко Лончаревић, Менаџмент, Економски факултет у Бањалуци, 2006, (главе 1, 2, 3, 5, 6, 7 и 8)

2. *Проф. др. Азиз Шуње, "Топ менаџер – визионар и стратег", Тирада, Сарајево, 2003., (I и IV дио)*

Предмет 4	ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ И ПРИМЈЕНЕ
	<p data-bbox="612 286 1345 322">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p data-bbox="612 360 1286 396">1) Технички захтјеви информационог система</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="612 398 1046 434">(а) Информациона технологија <li data-bbox="612 436 1281 472">(б) Информациону системи и пословни системи <li data-bbox="612 474 1179 510">(ц) Компоненте информационог система <p data-bbox="612 548 1259 584">2) Информациони подсистем рачуноводства</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="612 586 1426 654">а) Технолошки поступци и технологија рада при примјени рачунара <li data-bbox="612 656 1294 692">б) Техничке могућности савременог начина рада <li data-bbox="612 694 847 730">ц) Главна књига <li data-bbox="612 732 1007 768">д) Помоћне пословне књиге <p data-bbox="612 806 1315 842">3) Управљање информационим системима (ИС)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="612 844 1249 911">(а) Успостављање информационих система – организациона рјешења. <li data-bbox="612 913 1243 981">(б) Успостављање информационих система – рачуноводствена питања. <li data-bbox="612 983 1410 1050">(ц) Организација информационих система – структурална питања. <li data-bbox="612 1052 978 1088">(д) Студија изводљивости. <li data-bbox="612 1090 959 1126">(е) Иницирање пројекта. <li data-bbox="612 1128 952 1164">(ф) Планирање пројекта. <li data-bbox="612 1167 1043 1202">(г) Надзор и контрола пројекта. <li data-bbox="612 1205 1300 1240">(х) Софтверска подршка за управљање пројектом. <p data-bbox="612 1279 1225 1314">4) Пројектовање информационих система</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="612 1317 1227 1352">(а) Процес развоја информационих система. <li data-bbox="612 1355 959 1391">(б) Кориснички захтјеви <li data-bbox="612 1393 1417 1429">(ц) Документовање и моделирање корисничких захтијева. <li data-bbox="612 1431 906 1467">(д) Екстерни дизајн. <li data-bbox="612 1469 1385 1536">(е) Доношење рјешења којима се испуњавају захтијеви, описа поступака. <li data-bbox="612 1538 938 1574">(ф) Испорука софтвера <li data-bbox="612 1576 1294 1612">(г) Софтверска подршка процесу развоја система. <p data-bbox="612 1650 1118 1686">5) Оцјена информационих система</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="612 1688 1265 1756">(а) Технички захтијеви који се постављају пред информационе системе. <li data-bbox="612 1758 1406 1825">(б) Усклађеност информационих системима са законским прописима. <li data-bbox="612 1827 1310 1863">(ц) Провођење сигурносних и законских захтијева. <li data-bbox="612 1865 1350 1901">(д) Контрола квалитета процеса управљања и развоја. <li data-bbox="612 1904 1414 1939">(е) Тестирање система и прихватања од стране корисника. <li data-bbox="612 1942 1243 1977">(ф) Питања у вези имплементацијом и методе

	<p>имплементације. (г) Пост-имплементациона питања.</p> <p>6) Стандард рачуноводственог софтвера (а) Општи подаци о рачуноводственом софтверу (б) Карактеристике квалитета рачуноводственог софтвера (ц) Документација и подршка испоручиоца софтвера (д) Апликационе карактеристике рачуноводственог софтвера</p> <p>7) Електронско пословање (а) Модели електронског пословања (б) Финансијско извјештавање и ревизорски извјештаји на Интернету (ц) Дигитални потпис (д) Етичка питања</p> <p>КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ ПРОГРАМА Програм се састоји од седам кључних области: технички захтјеви ИС, информациони подсистем рачуноводства, управљање информационим системима, пројектовање информационих система, оцјене информационих система, стандарда рачуноводственог софтвера и електронско пословање</p>
--	---

ЛИТЕРАТУРА

1. **Крсмановић Б. Полић С., „Информационе технологије у рачуноводству и ревизији“, Финрар Бања Лука и Факултет спољне трговине Бијељина, 2008.**
2. *Kalakota Ravi, Marcia Robinson: "Е-пословање 2.0 Водич ка успјеху", Мате, 2002.*
3. *Проф. др. Бајгорић Нујаз: "Менаџмент информацијских технологија", Економски факултет Сарајево, 2007.*

Предмет 5	ПОСЛОВНО ПРАВО И ПОРЕЗИ
	<p align="center">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p>1. Пословно право</p> <p>1.1. Појам и основне карактеристике привредних друштава</p> <p>1.1. Појам предузећа и предузетника</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предузеће (привредно, трговачко друштво) и предузетник (трговац појединац, власник СТР, СЗР) - појам, основне карактеристике (оснивање, дјелатност, сједиште, фирма, заступање); - Имовина предузећа, удјели и дионице, одговорност за обавезе, управљање, органи предузећа; <p>1.1.2. Органи управљања и заштита интереса власника и повјерилаца</p> <ul style="list-style-type: none"> - Скупштине - орган власника, управни одбор - орган управљања, директор - орган пословођења, надзорни одбор - орган надзора); - Разлике у шеми руковођења привредним друштвима (Јавна предузећа, систем једностепеног и двостепеног управљања тј. шема у којој е раздвојена функција управљања и надзора - постоји УО и НО и шема у којој се не раздваја функција руковођења и надзора - само НО); - Заштита интереса дионичара и власника (удионичара) од злоупотребе имовине предузећа; - Заштита интереса повлерилаца и сношење ризика пословања; <p>1.1.3. Основне карактеристике појединих облика организовања предузећа</p> <p>1.1.3.1. Друштва лица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ортачко друштво (карактеристике, оснивање, одговорност за пословање и ризик, пословање и гашење предузећа); - Командитно друштво (карактеристике, оснивање, одговорност за пословање и ризик комплементара и командитора, пословање и гашење предузећа); <p>1.1.3.2. Друштва капитала</p> <p>Дионичко друштво</p> <ul style="list-style-type: none"> - симултано и сукцесивно оснивање, - минимални оснивачки капитал, минимални број оснивача, проспект, - акције и њихово емитовање, врсте акција, - органи управљања, одговорност, - скупштина и начин одлучивања у скупштини; <p>Друштво са ограниченом одговорношћу</p> <ul style="list-style-type: none"> - оснивање, минимални оснивачки капитал, максимални број оснивача,

	<ul style="list-style-type: none"> - удио и њихова продаја и повлачење, - органи управљања, одговорност, - начин одлучивања, - привид правне личности - проблем "мијешања" приватне и имовине предузећа; <p>1.1.3.3. Јавна предузећа - Циљ оснивања, власништво, управљање јавним предузећима;</p> <p>1.1.4. Статусне промјене и промјене облика предузећа Спајање, Преузимање, Промјена правне форме;</p> <p>1.2. Ликвидација и стечај</p> <p>1.2.1. Ликвидациони поступак Сврха, разлози и предмет ликвидационог поступка Диоба</p> <p>1.2.2. Стечајни поступак Стечајни разлози, циљеви стечајног поступка, стечајни дужник,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стечајни управник <p>Општа дејства отварања стечајног поступка на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повјериоце, - Власнике, - Запослене, - Друге заинтересоване стране. <p>2. Облигациони односи</p> <p>2.1. Правни односи: појам и донети правног односа, објекти правног односа, имовина Правни промет и правни послови Неважећи, ништави и рушљиви правни послови, те посљедице неважности правног посла Заступништво, вршење и заштита права</p> <p>2.2. Облигације Дејство уговора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дејство уговора према странама - Дејство уговора према трећим лицима - Одговорност страна због правних и физичких недостатака ствари - Престанак уговора <p>Причињавање штете другоме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уопште о накнади штете - Имовинска штета - Накнада штете <p>Једнострана изјава воље:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хартије од вриједности <p>Доцња Промјена субјекта облигације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Цесија
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Преузимање дуга - Асигнација <p>Испуњење облигације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Компензација (Пребијање) - Новација (Пренов) облигације <p>2.3. Вриједносни папири</p> <p>Појам и општа правила о вриједносним папирима</p> <p>Врсте вриједносних папира</p> <p>Права код вриједносних папира</p> <p>Мјеница</p> <p>Чек</p> <p>Дионице</p> <p>3. Порези</p> <p>3.1. Порески систем и порези - историјски развој пореза, карактеристика пореза, класификација пореза, територијална припадност; основна пореска начела (начело финансијске исплативости, економско начело, социјално-политичко и административно-техничко):</p> <p>3.2. Елементи опорезивања - порески субјект, порески обвезник, резидент и нерезидент, порески дестинатор, порески плаћац, порески извор, порески објект, пореска основица, пореска стопа, пореска способност (капацитет);</p> <p>3.3. Утврђивање пореза, порески катастар и пореска администрација - доспјеће пореза, добровољна и принудна наплата, отпис пореза, поврат пореза (рефракција), пореска застара;</p> <p>3.4. Директни и индиректни порези – основне карактеристике, историјски преглед врста и значаја ових група пореза на простору бивше СФРЈ и БиХ, кратак преглед европских искустава;</p> <p>3.5. Царине - дефиниција, сврха, обрачун и плаћање и др.</p> <p>3.6. Акцизе - предмет опорезивања, порески обвезник, пореске стопе, начин обрачунавања и измирења пореске обавезе, пореске и контролне маркице, економски значај прихода од акциза;</p> <p>3.7. ПДВ - предмет опорезивања ПДВ-ом у БиХ, порески обвезник, дефиниција малог пореског обвезника, пореска ослобађања, пореска стопа, пријава пореске обавезе, пореска администрација, економски значај, хармонизација у оквиру ЕУ – кратак осврт;</p> <p>3.8. Порез на добит–предмет опорезивања, значај у постизању циљева привлачења страног капитала;</p> <p>3.9. Двоструко и вишеструко опорезивање – врсте, немогућност избјегавања двоструког опорезивања, системско избјегавање двоструког опорезивања, међународне реперкусије, мјере у домену билатералних и мултилатералних односа између земаља;</p>
--	--

	<p>3.10. Остали јавни приходи - таксе, накнаде, камате и казне;</p> <p>3.11. Доприноси социјалног осигурања – значај, начин убирања, државни фондови, реформа система социјалног осигурања и основне инфомрације о функционисању приватних пензионих и здравствених фондова;</p> <p>3.12. Пореска евазија - узроци и посљедице пореске евазије:</p>
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

- 1. Марко Рајчевић, „Пословно право“ Правни факултет Б.Лука, 2007.г.**
- 2. Проф. др. Вељко Тривун, "Национално и европско право"**
- 3. Богдан Лоза, „Облигационо право“ Правни факултет С.Сарајево, Сарајево 2000.**
- 4. Закон о предузећима у Републици Српској и Закон о привредним друштвима у Федерацији БиХ**
- 5. Закон о јавним предузећима**
- 6. Закон о стечајном поступку**
- 7. Закон о ликвидационом поступку**
- 8. Закон о облигационим односима ("Сл.лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89преузет у Републици Српској и у Федерацији БиХ**
- 9. Закон о порезу на додан вриједност („Сл.гласник БиХ“, бр. 9/05 и 35/05)**
- 10. Закон о јавним набавкама у Босни и Херцеговини ("Сл.гласник БиХ", број: 49/04, 19/05, 52/05, 92/05, 94/05, 8/06, 24/06 и 70/06)**
- 11. Закон о ревизији институција Босне и Херцеговине ("Сл.гласник БиХ", број: 12/06)**

САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА

I Структурни елементи рачуноводства предузећа

1. Менаџмент, концептуални оквир савременог рачуноводства
2. Информациони циљеви, исходиште рачуноводственог структурирања и информисања
- 2.3. Финансијско рачуноводство – структурни елемент рачуноводства предузећа
 - 2.3.1. Значај финансијско – рачуноводственог извјештавања
 - 2.3.2. Повезаност финансијског и управљачког рачуноводства
- 2.4. Управљачко рачуноводство - структурни елемент рачуноводства предузећа
 - 2.4.1. Информациони циљеви управљачког рачуноводства
 - 2.4.2. Однос финансијског и управљачког рачуноводства
 - 2.4.3. Рачуноводство трошкова – исходиште управљачког рачуноводства
 - 2.4.4. Кључне активности и улоге савременог управљачког рачуноводства
 - а) Кључне активности - службе управљачког рачуноводства
 - б) Улоге управљачког рачуноводства
 - в) Етички стандарди за управљачке рачуновође

II Елементи и детерминанте управљачки оријентисаног рачуноводства

4. Елементи организационог устројства
5. Детерминанте организационог устројства
6. Рачуноводство трошкова, полазна основа прилагођавања рачуноводства потребама савременог менаџмента
 - 6.1. Појам, сврхе информисања и структурни елементи рачуноводства трошкова
 - 6.2. Предуслови увођења и функционисања рачуноводства трошкова
 - 6.3. Извештаји рачуноводства трошкова
 - 6.4. Информациони циљеви калкулације
 - 6.5. Информациони значај краткорочног обрачуна успјеха предузећа и његових сегмената

III Управљачко рачуноводство и промјенљиво окружење

1. Усаглашавање стратегије организационе структуре, стила управљања и рачуноводственог извјештавања
2. Рачуноводство трошкова, краткорочни обрачун сегмената, екстерни и интерни корисници

3. Одвијање рачуноводства сегмената на класи 9
4. Утицај различитих система обрачуна трошкова на висину периодичног резултата

IV Активности и значај управљачког рачуноводства у функцији планирања

1. Појам и значај рачуноводственог планирања (буџетирања)
2. Врсте буџета
3. Процес припреме оперативног плана
4. Планирање и рачуноводство одговорности
5. Главни буџет
6. Стандардни трошкови и анализа одступања
7. Одговорност и контролабилност

V Активности и значај управљачког рачуноводства у функцији контроле

1. Појам и значај флексибилног буџета
2. Врсте и карактер одступања од буџетираних вриједности директних трошкова
3. Врсте и карактер одступања од буџетираних вриједности индиректних трошкова
4. Врсте и карактер одступања од буџетираних вриједности прихода

VI Активности и значај управљачког рачуноводства у функцији мотивационог механизма менаџмента

1. Појам мотивационог механизма децентрализованог предузећа
2. Рачуноводствено планирање прилагођено потребама утврђивања стандарда за мјерење успјеха менаџмента
3. Рачуноводствено обухватање трошкова и резултата профитних и инвестиционих центара у функцији мотивације менаџмента
4. Функционисање система мотивације менаџмента

VII Активности и значај управљачког рачуноводства у функцији процеса доношења пословних одлука

1. Фокусирање на кључне теме у одлучивању и контроли менаџмента и управљачког рачуновође
 - 1.1. Купци у фокусу
 - 1.2. Кључни фактори успјеха (трошкови, квалитет, вријеме, иновације)
 - 1.3. Стално усавршавање
 - 1.4. Анализа ланца вриједности и ланца добављача
- 1.3. Стил управљања и организациона структура
2. Фазе процеса доношења пословних одлука и управљачко рачуноводство

	<p>3. Инструменти у вредновању алтернатива и олакшавању проналаска адекватног извора</p> <p>3.1. Анализа односа трошкови – обим активности – добитак (ЦВП анализа)</p> <p>3.2. Цост – бенефит анализа, категорије трошкова и примјери алтернативног пословног одлучивања</p> <p>4. Рачуноводствена подршка политици цијена у промјенљивом окружењу</p>
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

1. Родић Јован и Снежана Раковачки – Тубић, Рачуноводство трошкова, доо Финрар и Економски факултет Бања Лука, 2007.
2. Стевановић Никола, Малинић Дејан, Милићевић Владе, Управљачко рачуноводство, Центар за издавачку дјелатност Економског факултета у Београду, 2006. године
3. Новићевић Благоје, Управљачко рачуноводство – Буџетска контрола, Просвета, Ниш, 2002.
4. Horngren Charles, Foster George, Datar Srikant Cost Accounting a managerial emphasis, у преводу Удружења рачуновођа и ревизора Ф БиХ и Удруге рачуноводствених и финансијских дјелатника Херцег Босне, 2002. године,
5. Мелиха Башић, Ибро Потих, Шевала Исаковић – Каплан, Емина Ресић: Трошковно рачуноводство – практикум, Економски факултет у Сарајеву, Сарајево, 2005.

САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА

1. Рачуноводствени принципи, концепти и теорија

(a) Оквир за припрему и презентацију финансијских извјештаја

Комитета за међународне рачуноводствене стандарде

(б) Теорија агенције.

(ц) Промјене нивоа цијене, одржавање капитала.

2. Регулаторни оквир

(a) Структура Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (IASB).

(б) Поступак доношења стандарда.

(ц) Улога Комисије за интерпретације међународног финансијског извјештавања (IFRIC).

3. Израда и презентовање финансијских извјештаја за друштва капитала

(a) Рачуноводствено обухватање акцијског капитала и резерви

(i) емитовање и откуп акција

(ii) концепти одржавања капитала

(iii) бруто добитак и бруто губитак

(iv) нето добитак и задржана зарада

(v) ревалоризационе и пренесене резерве

(б) Материјална и нематеријална стална средства

(d) Дугорочна финансијска улагања (посебно улагања у финансијски лизинг и куповину акција другог правног лица)

(e) Улагања у некретнине – сложенији аспекти МРС 40

(f) Обртна – текућа средства

(g) Зарада по акцији, искључујући разводњавање

(h) Порез у пословним књигама предузећа укључујући:

(i) текућа пореска средства и текуће пореске обавезе

(ii) одложена пореска средства и одложене пореске обавезе

(i) Дугорочна и краткорочна резервисања (искључујући сложеније аспекте попут резервисања за пензије)

4. Израда консолидованих финансијских извјештаја

(a) Дефиниција зависног предузећа

(б) Искључивање из консолидације

(ц) Израда консолидованог биланса успјеха и биланса стања, укључујући:

(i) елиминисање трансакција унутар групе

(ii) корекције фер вриједности.

	<p>5. Анализа и интерпретација финансијских извјештаја и с њима повезаних информација</p> <p>(а) Анализа информација о предузећу.</p> <p>(б) Израда извјештаја о финансијској успјешности за различите групе корисника</p> <p>(ц) Израда и анализа извјештаја о токовима готовине за појединачно предузеће</p> <p>(д) Трансакције између повезаних страна – рачуноводствени и порески аспект</p> <p>(ф) Информације по сегментима (искључујући сегменте типа инвестиционог центра).</p>
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

1. *Sidney J. Gray, Belverd E. Needles, Jr. (2002) Финансијско рачуноводство – општи приступ. Copyright: Houghton Mifflin Company, издавач: Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 698 стр.*
2. *Проф. др Ката Шкарић – Јовановић (2005): Финансијско рачуноводство. Економски факултет у Београду, Центар за издавачку делатност, 461 стр.*
3. *Међународни стандарди финансијског извјештавања (2004) Превод Савеза Рачуновођа и ревизора Републике Српске, 959 стр.*
4. *Међународни стандарди финансијског извјештавања – измјене у МРС (2005, 2006) Семинарски материјал – КПЕ: I, II, III дио, Савез Рачуновођа и ревизора Републике Српске*
5. *Винко Белак, Желько Бошњак, Маја Пехар, Финансијско рачуноводство, Фирцон, Мостар, 2006*
6. *Мехмед Јахић: Финансијско рачуноводство, ЗРР Ф БиХ, Сарајево, 2003*
7. *Сенад Пекмез: МРС – Трендови и технике објављивања, Сарајево, 2002*
8. *АССА 2.5, Финансијско извјештавање, Међународни стандарди, Удружење рачуновођа и ревизора ФБиХ, 2001.*
9. *Међународни стандарди финансијског извјештавања (укључујући и МРС), СРР ФБиХ, 2006.*
10. *Законска регулатива која третира ову област*

Предмет 8	РЕВИЗИЈА И СИСТЕМИ ИНТЕРНЕ КОНТРОЛЕ
	<p data-bbox="616 253 1350 286">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p data-bbox="616 327 880 360">1. Оквир ревизије</p> <p data-bbox="616 365 1444 544">(a) Развој и промјенљива природа ревизије. (б) Статутарна ревизија, одговорност, и теорија ревизије (ц) Професионална етика и кодекс понашања, њихова примјена на екстерну и интерну ревизију, одговорност за преваре и грешке.</p> <p data-bbox="616 584 1209 618">2. Интерна ревизија и интерна контрола</p> <p data-bbox="616 622 1444 1059">(a) Улога интерне ревизије и интерне контроле и њихова веза са: (i) циљевима предузећа (ii) управљањем предузећем (iii) управљањем ризицима (б) Обухват и функције интерне ревизије, природа и обухват ангажмана интерне ревизије (ц) Организација и модалитети функционисања интерне ревизије (д) Појам, значај, улога интерних контрола (е) Однос интерних контрола и интерне ревизије према екстерној ревизији финансијских извјештаја</p> <p data-bbox="616 1099 817 1133">3. Регулатива</p> <p data-bbox="616 1137 1444 1503">(a) Међународни стандарди и саопштења ревизије, увјеравања и етике: (i) развој и улога (ii) однос са националним стандардима. (б) Ревизори: (i) регулација и супервизија (ii) однос са државом (iii) основе етике за професионалне рачуноводствене експерте (iv) улога IFAC-а.</p> <p data-bbox="616 1543 1409 1610">4. Планирање ревизије, ризик и значајност у ревизији финансијских извјештаја</p> <p data-bbox="616 1615 1444 1975">(a) Циљеви ревизије финансијских извјештаја (б) Изјаве управе у финансијским извјештајима извођење циљева и поступака ревизије (ц) Аналитички поступци у планирању ревизије (д) Процјена ризика ревизије (е) Материјалност у ревизији финансијских извјештаја (ф) Састављање и документаовање плана и програма ревизије (г) Координација рада којег обављају други</p>

(x) Информациона технологија у планирању и процјени ризика

5. Систем интерних контрола

- (a) Циљеви система интерне контроле
- (б) Инхерентне слабости система интерне контроле
- (ц) Компоненте система интерне контроле
- (д) Ослањање на интерну контролу у процесу ревизије
- (е) Процијена система интерне контроле од стране ревизора укључујући и тестове контрола и извјештавање особа задужених за управљање

6. Прибављање доказа ревизије

- (a) Методе и технике прибављања доказа ревизије
- (б) Аналитички поступци као суштински доказ
- (ц) Тестирање салда и трансакција
- (д) Ревизорске технике уз помоћ рачунара
- (е) Примјена методе узорка у ревизији
- (ф) Ревизорско испитивање накнадних догађаја
- (г) Провјера одрживости претпоставке о сталности пословања
- (x) Остали завршни поступци ревизије
- (и) Свеобухватна провјера прибављених доказа
- (j) Модификације плана и програма ревизије
- (к) Документација и радни папири ревизора

7. Извјештавање о ревизији финансијских извјештаја

- (a) Форма и садржај немодификованих и модификованих ревизорских извјештаја о финансијским извјештајима
- (б) Начин извођења мишљења ревизора о финансијским извјештајима
- (ц) Форма и садржај осталих извјештаја екстерне ревизије
- (д) Препоруке везане за унапређење успјешности пословања

КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ ПРОГРАМА

Кључне области програма су следеће:

- професионална етика која је релевантна за рад рачуновођа у јавној пракси и у предузећима
- процјена ризика и одговор на процијењене ризике од стране екстерних ревизора
- улога интерне ревизије у управљању ризицима и управљању предузећима
- систем интерне контроле
- суштински ревизорски доказ
- извјештаји независне ревизије

ЛИТЕРАТУРА:

1. Hayes R. и други, *Принципи ревизије - међународна перспектива*, Превод, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Лука, 2002.
2. Божих Р, Кондић Н, *Ревизија финансијских извјештаја - водич кроз практичну ревизију*, II измијењено и допуњено издање, Бања Лука - Источно Сарајево, 2007.
3. Андрић М, Крсмановић Б, Јакшић Д, *Ревизија - теорија и пракса*, IV измијењено и допуњено издање, Суботица, 2004.
4. Ђурасовић Владислав, *Интерна контрола и интерна ревизија*, доо Финрар, Бања Лука, 2007.
5. *Међународни стандарди ревизије, увјеравања и етике*, Превод, Савез рачуновођа и ревизора Србије и Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 2005.
6. Керим Агић: Улога интерне контроле у ревизији финансијских извјештаја, ФЕБ, 2005, Сарајево
7. William E. Messier: Ревизија, Фабер&Згомбић Плус, Ревизон, Загреб, 2000
8. D. R. Carmichael; John J. Willingham: Појмови и методе ревизије McGraw-Hill, Inc. Мате, загреб, 2000

САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА

1. Циљеви, сврха и улога финансијског менаџмента

- а) Природа, сврха и подручје истраживања финансијског менаџмента
- б) Однос финансијског менаџмента и других финансијских дисциплина
- ц) Проблеми вишеструких судионика у финансијском менаџменту и с тим у вези вишеструких циљева
- д) Пословне функције предузећа и задаци пословних функција
- е) Однос финансијске функције и других пословних функција

2. Окружење финансијског менаџмента

- а) Пословна и порезна околина
- б) Тржиште новца
 - Дефиниција и улога новчаног тржишта
 - Врсте новчаног тржишта
 - Институционалне форме новчаног тржишта
 - Инструменти новчаног тржишта
- ц) Тржиште капитала
 - Појам и улога тржишта капитала
 - Институционалне форме тржишта капитала и облици трговања капиталом
 - Инструменти тржишта капитала
- д) Финансијски посредници
- е) Каматне стопе и кривуље приноса од улагања

3. Процјена вриједности вриједносних папира тржишта капитала

- а) Временска вриједност новца
- б) Концепти процјене вриједности
- ц) Процјена вриједности обвезница
- д) Процјена вриједности дионица
- е) Израчун стопе приноса

4. Управљање обртним средствима

- а) Појам обртна средства и важност управљања обртним средствима
 - оптимална разина текуће имовине
 - финансирање текуће имовине (краткорочно вс. дугорочно финансирање, агресивна вс. конзервативна финансијска политика)
- б) Управљање готовином и утрживим вриједносним папирима
 - мотиви држања готовине
 - убрзавање наплате и успоравање исплате готовине
 - одабир утрживих вриједносних папира

	<ul style="list-style-type: none"> - инструменти тржишта новца ц) Управљање потраживањима од купаца и залихама - политике кредитирања и наплате - оцјена бонитета дужника - АБЦ метода контроле залиха <ul style="list-style-type: none"> - економска количина наруџбе (ЕОQ) - контрола залиха тачно на вријеме (ЈИТ) д) Краткорочно финансирање - спонтано финансирање - уговорено финансирања - самофинансирање - кредитирање - специфични извори финансирања <p>5. Одређивање структуре извора финансирања</p> <ul style="list-style-type: none"> а) Пословна полуга <ul style="list-style-type: none"> - Тачка покрића, степен пословне полуге, пословни ризик б) Финансијска полуга <ul style="list-style-type: none"> - ЕБИТ-ЕРС анализа, степен финансијске полуге, финансијски ризик ц) Укупна полуга и укупни ризик предузећа д) Односи покрића е) Приступ нето пословне добити вс. традиционални приступ ф) Модиглиани&Миллер теорија – принцип укупне вриједности г) Трошак банкрота, агенцијски трошкови и порези <p>6. Процјена капиталних улагања</p> <ul style="list-style-type: none"> а) Поступак оцјене исплативости капиталних улагања б) Методе оцјене исплативости капиталних улагања <ul style="list-style-type: none"> - раздобље поврата - дисконтирано раздобље поврата - интерна стопа приноса (IRR) - нето садашња вриједност (NPV) - индекс профитабилности (PI) ц) Потешкоће код одабира улагања
--	---

ЛИТЕРАТУРА:

1. Проф. др Драган Микеревић ``Финансијски менаџмент``, Економски факултет Бања Лука и Финрар, Бања Лука, 2011.
2. James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr.: Основе финансијског менаџмента, девето издање, МАТЕ, Загреб, 2002.
3. Мр Азра Заимовић и мр Џафер Алибеговић: "Примјена финансијског менаџмента - збирка задатака са теоријским објашњењима", Економски факултет Сарајево, 2010.

Предмет 10	НАПРЕДНО УПРАВЉАЧКО РАЧУНОВОДСТВО
	<p data-bbox="624 286 1358 322">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p data-bbox="624 360 1406 434">1. Од конвенционалног до стратешки оријентисаног управљачког рачуноводства</p> <ol data-bbox="671 439 1445 763" style="list-style-type: none"> 1. Фазе развоја конвенционалног управљачког рачуноводства <ol data-bbox="719 510 1369 651" style="list-style-type: none"> 1.1. Фаза апсолутно истинитих информација 1.2. Фаза условно истинитих информација 1.3. Фаза економично истинитих информација 1.4. Бихејвистичка фаза 2. Конвенционално управљачко рачуноводство - стратегијски проблеми 3. Стратегијска анализа трошкова <p data-bbox="624 801 1394 875">2. Прилагођавање рачуноводственог информисања потребама савременог управљања предузећем</p> <ol data-bbox="671 880 1414 1312" style="list-style-type: none"> 1. Улога стратешког менаџмента у развоју рачуноводственог информисања 2. Стратешко управљачко рачуноводство – одговор изазовима савремених услова привређивања предузећа 3. Анализа профитабилности пословних сегмената 4. Анализа профитабилности производа 5. Анализа профитабилности купаца 6. Бенчмаркинг и анализа одступања 7. Управљање на бази изузетка 8. Конкурентске стратегије и кључни фактори успјеха <p data-bbox="624 1350 1445 1424">3. Стратегијско управљачко рачуноводство као одговор на изазов модерног менаџмента</p> <ol data-bbox="671 1429 1353 1753" style="list-style-type: none"> 1. Неопходност промјене фокуса управљачког рачуноводства 2. Развој концепта стратегијског управљачког рачуноводства 3. Посљедице развоја стратегијске димензије управљачког рачуноводства 4. Стратегијска анализа трошкова 5. Употреба ланца вриједности у стратегијској анализи трошкова <p data-bbox="624 1792 1302 1865">4. Савремени концепти обрачуна трошкова у функцији стратешког менаџмента</p> <ol data-bbox="671 1870 1445 1975" style="list-style-type: none"> 1. Систем обрачуна трошкова базиран на активностима 2. Обрачун трошкова на бази циљних трошкова

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Just in time (JIT) производни систем и Backflush Costing 4. Обрачун трошкова карактеристика производа (FC Costing) <p>5. Традиционални показатељи успјешности пословања</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Појам, циљеви и врсте финансијских извјештаја 2. Општа анализа финансијских извјештаја 3. Рацио анализа финансијских извјештаја <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Рацио анализа ликвидности 3.2. Рацио анализа солвентности 3.3. Рацио анализа обрта 3.4. Рацио анализа рентабилитета 4. Анализа нето обртног капитала 5. Анализа новчаних токова <p>6. Систем уравнотежених показатеља остварења у функцији ефикасног управљања</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ограничења традиционалних показатеља успјешности пословања 2. Садржај система уравнотежених показатеља остварења <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Финансијска перспектива 2.2. Перспектива купца 2.3. Перспектива интерних пословних процеса 2.4. Перспектива учења и раста 3. Одабир показатеља за сваку перспективу мјерења остварења 4. Систем уравнотежених показатеља остварења као систем управљања
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Hornrgren Charles, Foster George, Datar Srikant Cost Accounting a managerial emphasis**, у преводу Удружења рачуновођа и ревизора Ф БиХ и Удруге рачуноводствених и финансијских дјелатника Херцег Босне, 2002. године,
2. **Никола Стевановић, Дејан Малинић, Владе Милићевић, Управљачко рачуноводство, Економски факултета Београд, 2006**
3. **Владе Милићевић, Стратегијско управљачко рачуноводство, Економски факултета Београд,**
4. **Винко Белак: Менаџерско рачуноводство, РРиФ Загреб**
5. **Мелиха Башић, Ибро Попић, Шевала Исаковић – Каплан, Емина Ресић: Трошковно рачуноводство – практикум, Економски факултет у Сарајеву, Сарајево, 2005**

Предмет 11	НАПРЕДНА РЕВИЗИЈА
	<p data-bbox="619 219 1353 250">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p data-bbox="619 291 1129 322">1 Професионална и етичка питања</p> <p data-bbox="619 331 1433 398">(а) Правила професионалног понашања према IFAC-овом етичком кодексу за професионалне рачуновође:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="702 403 1407 434">(1) примјенљива на све професионалне рачуновође <li data-bbox="702 439 1382 506">(2) примјенљива на професионалне рачуновође у јавној пракси <li data-bbox="702 510 1337 577">(3) примјенљива на запослене професионалне рачуновође <p data-bbox="619 582 1216 613">(б) Професионална одговорност и обавезе</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="702 618 992 649">(1) превара и грешка <li data-bbox="702 654 1423 685">(2) професионална одговорност (укључујући немар) <li data-bbox="702 689 1008 721">(3) криминалне радње <li data-bbox="702 725 1222 757">(4) примјена закона и других прописа <li data-bbox="702 761 1337 792">(5) професионално осигурање против губитка <li data-bbox="702 797 1302 828">(6) злоупотреба повјерљивих информација. <p data-bbox="619 833 1305 864">(ц) Регулаторно окружење релевантно за ревизију</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="702 869 1120 900">(1) корпоративно управљање <li data-bbox="702 904 1069 936">(2) кодекс најбоље праксе <li data-bbox="702 940 1008 972">(3) одбори за ревизију <li data-bbox="702 976 1340 1008">(4) ефикасност интерне финансијске контроле <li data-bbox="702 1012 1385 1079">(5) закони и регулатива о ревизији финансијских извјештаја <p data-bbox="619 1133 1414 1240">2 Процес ревизије финансијских извјештаја према Међународним стандардима ревизије, увјеравања и етике</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="619 1245 1401 1276">(а) Оквир Међународних стандарда ревизије (МСР 120) <li data-bbox="619 1281 1331 1312">(б) Општи принципи и надлежност (МСР 200-299) <li data-bbox="619 1317 1442 1384">(ц) Процјена ризика и одговори процијењене ризике (МСР 300-499) <li data-bbox="619 1388 1145 1420">(д) Ревизијски докази (МСР 500-599) <li data-bbox="619 1424 1225 1456">(е) Коришћење рада других (МСР 600-699) <li data-bbox="619 1460 1378 1491">(ф) Закључци ревизије и извјештавање (МСР 700-799) <p data-bbox="619 1541 1098 1572">3 Остали ревизорски ангажмани</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="619 1576 1161 1608">(а) Специјалне области (NSR 800-899) <li data-bbox="619 1612 1442 1720">(б) Ангажовање на прегледу финансијских извјештаја (Међународни стандарди ангажовања на прегледу 2000-2699) <li data-bbox="619 1724 1417 1868">(ц) Остала ангажовања која пружају увјеравање, а не спадају у ревизију или преглед финансијских информација (Међународни стандарди ангажовања на основу којих се пружа увјеравање ISAE 3000-3699) <li data-bbox="619 1872 1251 1904">(д) Услуге средње ревизији (ISRS 4000-4699)

	<p>4 Информациона технологија у ревизији</p> <p>(а) Систем интерних контрола - опште и апликативне контроле</p> <p>(б) Технике анализе ризика у рачунарски заснованом информационом систему</p> <p>(ц) Утицај ИТ на поступке ревизије</p> <p>(д) Технике ревизије уз помоћ рачунара</p> <p>5 Контрола и осигурање квалитета ревизије</p> <p>(а) Контрола квалитета на нивоу ревизорског ангажмана и ревизорске фирме (МСР 220 и МСКК 1)</p> <p>(б) Контрола и осигурање квалитета на нивоу професионалне организације чланице ИФАС-а</p> <p>(ц) Јавни надзор над ревизијом</p> <p>6 Интерна ревизија</p> <p>(а) Основне карактеристике интерне ревизије</p> <p>(б) Приступи интерној ревизији и подручја дјеловања интерне ревизије</p> <p>(ц) Стандарди о професионална етика интерне ревизије</p> <p>(д) Провођење интерне ревизије</p> <p>(е) Однос интерне и екстерне ревизије</p> <p>7 Ревизија јавних расхода - државна ревизија</p> <p>(а) Регулаторна основа ревизије јавног сектора</p> <p>(б) Финансијска ревизија јавног сектора</p> <p>(ц) Ревизија успјешности јавног сектора</p> <p>(д) Транспарентност ревизорског извјештаја јавног сектора</p> <p>8 Регулаторна основа ревизије ЕУ и будућност ревизије</p> <p>(а) Законски положај рачуновођа и ревизора у ЕУ - <i>Acquis communautaire</i></p> <p>(б) Институционални актери Европске Уније</p> <p>(ц) Директиве Европске Уније</p> <p>(д) Будућност ревизије</p>
--	---

ЛИТЕРАТУРА:

1. Hayes R. други, Принципи ревизије - међународна перспектива, Превод, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Лука, 2002.
2. Божић Р, Кондић Н, Ревизија финансијских извјештаја - водич кроз практичну ревизију, 2. измијењено и допуњено издање, Бања Лука - Источно Сарајево, 2007.
3. Ђурасовић Владислав, Интерна контрола и интерна ревизија, д.о.о Финрар, Бања Лука, 2007.
4. Међународни стандарди ревизије, увјеравања и етике, Превод, Савез рачуновођа и ревизора Србије и Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 2005.
5. Андрић М, Крсмановић Б, Јакшић Д, Ревизија - теорија и пракса, 4. измијењено и допуњено издање, Суботица, 2004.
6. D. R. Carmichael; John J. Willingham: Појмови и методе ревизије McGraw-Hill, Inc. Мате, загреб, 2000.
7. William E. Messier: Ревизија, Фабер&Згомбић Плус, Загреб, 2000.

Предмет 12	НАПРЕДНО ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ
-------------------	--

САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА

1 Регулаторни оквир одбора за Међународне рачуноводствене стандарде(IASB)

- (a) Међународни стандарди финансијског извјештавања, Међународни рачуноводствени стандарди, процедуре њихових измјена и доношења нових стандарда, улога и задаци одговарајућих тијела IFAC-а у вези са унапређењем и хармонизовањем (са другим оквирима финансијског извјештавања у свијету) рачуноводственог обухватања елемената и сачињавања финансијских извјештаја у складу са потребама праксе (на примјер, рачуноводствено обухватање капитала и обавеза, средства, резервисања и потенцијалних средстава и обавеза, сегмената, повезаних страна, финансијских инструмената, пореза, лизинга, трошкова пензија и др.)
- (б) Садржај регулаторног оквира IASB-а у датим практичним ситуацијама.
- (ц) Проблеми повезани са регулаторним оквиром IASB-а, укључујући питања признавања и мјерења.
- (д) Утицај пословних одлука и предложених измјена у рачуноводственој пракси од стране правног лица, на финансијске извјештаје.
- (ф) Легитимитет текуће рачуноводствене праксе и њен значај за кориснике финансијских извјештаја.

2 Израда и презентовање финансијских извјештаја за друштва капитала

- (a) Рачуноводствено обухватање биолошких средстава и пољоприврених производа
- (б) Рачуноводствено обухватање донација и државне помоћи
- (ц) Рачуноводствено обухватање обезвређења сталних средстава
- (д) Рачуноводствено обухватање ревалоризације и промјена фер вриједности средстава (изузев финансијских инструмената)
- (е) Рачуноводствено обухватање пензионих планова и резервисања за пензије
- (ф) Рачуноводствено обухватање основних финансијских инструмената
- (г) Рачуноводствено обухватање финансијских деривата
- (х) Разводњавање зараде по акцији

3 Израда и презентовање финансијских извјештаја за групе повезаних предузећа

	<p>(a) Рачуноводствено обухватање улагања у придружена предузећа</p> <p>(б) Рачуноводствено обухватање заједничких улагања (поухвата)</p> <p>(ц) Консолидовање финансијских извјештаја групе која укључује зависна, придружена и заједнички контролисана предузећа</p> <p>4 Текућа питања и достигнућа финансијског извјештавања</p> <p>(a) Рачуноводствени утицај окружења, културних и социјалних фактора на правно лице</p> <p>(б) Утицај садржаја финансијских извјештаја на кориснике, укључујући промјене у форми и садржају периодичних и годишњих финансијских извјештаја и алтернативни начини саопштавања резултата корисницима</p> <p>(ц) Предложене промјене у структури националне и међународне регулативе и утицај на глобалну хармонизацију и стандардизацију</p> <p>(д) Примјењивост IASB-овог регулаторног оквира на мала и средња предузећа.</p> <p>(е) Тренутна достигнућа у корпоративном извјештавању</p> <p>5 Анализа и интерпретација финансијских извјештаја</p> <p>(a) Рачуноводствене политике и комбинације и квалитет финансијских извјештаја</p> <p>(б) Анализа имовинског положаја предузећа</p> <p>(ц) Анализа финансијског положаја предузећа</p> <p>(д) Анализа успјешности пословања предузећа</p> <p>(е) Рацио анализа</p> <p>(ф) Резидуални доходак, економска и тржишна додата вриједност</p>
--	---

ЛИТЕРАТУРА:

1. Stolowy H, Lebas M. J., **Financial Accounting and Reporting - a global perspective, second edition, 2006**
2. **Међународни стандарди финансијског извјештавања (2004), Превод Савеза Рачуновођа и ревизора Републике Српске,**
3. **Међународни стандарди финансијског извјештавања – измјене у МРС (2005, 2006) Семинарски материјал – КПЕ: 1, 2, 3 дио, Савез Рачуновођа и ревизора Републике Српске,**
4. **Проф. др Ката Шкарић – Јовановић: Дјелимична разрада РС РС 32 и 39 за потребе финансијског извјештавања - презентација, класификација и признавање финансијских инструмената (Финрар 1/05); Утврђивање и**

рачуноводствени третман губитака насталих обезвређењем финансијских инструмената (Финрар 4/06); Рачуноводствени третман деривата (Финрар 6/06); Рачуноводство заштите од ризика (Финрар 1/07);

- 5. Родић Јован, Теорија и анализа биланса, Београд, 1997. или 2003.**
- 6. Законска регулатива која третира ову област**
7. Винко Белак, Жељко Бошњак, Маја Пехар, Финанцијско рачуноводство, Фирцон, Мостар, 2006
8. Мехмед Јахић: Финансијско рачуноводство, ЗРР Ф БиХ, Сарајево, 2003
9. Сенад Пекмез: МРС – Трендови и технике објављивања, Сарајево, 2002
10. Међународни стандарди финансијског извјештавања (укључујући и МРС), СРР ФБиХ, 2006.
11. Жагер К. и Жагер Л., Анализа финансијских извјештаја, прво издање, Загреб, 1999.

Предмет 13	НАПРЕДНИ ФИНАНСИЈСКИ МЕНАЏМЕНТ
	<p align="center">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p>1. Циљеви и корпоративно управљање</p> <ul style="list-style-type: none"> - појам и битна својства правног субјективитета - организациони облици привредних друштава - управљање друштвима и органи управљања - систем корпоративног управљања - статусне промјене и реструктурирање привредних друштава <p>2. Изведени вриједносни папири: особине и вредновање</p> <ul style="list-style-type: none"> - конвертибилни вриједносни папири и варанти - опције, форварди, фјучерси и свопови <p>3. Анализа ризика</p> <p>а) Цијена новца</p> <ul style="list-style-type: none"> - структура каматних стопа - фактори који одређују ниво каматних стопа - прилагођавање каматних стопа ризику ликвидности <ul style="list-style-type: none"> - прилагођавање каматних стопа ризику неизвршења новчаних обавеза - прилагођавање каматне стопе према времену доспијећа - временска структура каматних стопа - ефекат каматних стопа на цијену капитала <p>б) Ризик и принос вриједносног папира</p> <ul style="list-style-type: none"> - очекивани принос и стандардна девијација могућих приноса - мотиви улагања у вриједносне папире <ul style="list-style-type: none"> - инвеститорови ставови према ризику - диверзификација: системски и несистемски ризик - Capital Asset Pricing Model: карактеристичан смјер, бета вриједносног папира, стопе приноса, SML правац <p>ц) Ризик пројекта</p> <ul style="list-style-type: none"> - вишеструке стопе поврата код пројеката - очекивани принос и стандардна девијација код пројеката - укупни ризик пројекта – дрво вјероватноће - укупни ризик пројекта – симулацијски приступ - портфолио пројеката - менаџерске опције <p>ц) Каматна стопа и течајни ризик</p> <ul style="list-style-type: none"> - заштита од ризика употребом форварда, фјучерса, опција и свопова <p>5. Трошак капитала</p> <ul style="list-style-type: none"> - трошак дуга

	<ul style="list-style-type: none"> - трошак приоритених дионица - трошак главнице: различити приступи - пондерисани просјечни трошак капитала (WACC) <ul style="list-style-type: none"> - CAPM: захтијеване стопе приноса за посебне пројекте и посебне групе - процјена пројеката на основу њиховог укупног ризика <p>6. Политика дивиденди</p> <ul style="list-style-type: none"> - активна vs. пасивна политика дивиденди - фактори који утјечу на политику дивиденди - стабилност дивиденди - дионичке дивиденде и дијелење дионица - откуп дионица - финансијско сигнализирање <p>7. Средњорочно и дугорочно финансирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - емисија вриједносних папира - обвезнице и њихове особине - врсте инструмената дугорочног дуга - приоритетне и обичне дионице: њихове особине - дугорочни кредити: трошак и користи - финансирање опреме - финансирање закупом (leasing) - дугорочни дуг vs. закуп <p>8. Реструктурирање предузећа</p> <ul style="list-style-type: none"> - различити модели реструктурирања предузећа примјениви у нашој пракси <p>9. Међународни финансијски менаџмент</p> <ul style="list-style-type: none"> - међународна оцјена исплативости улагања - фактори ризика, опорезивање и политички ризик - управљање течајним ризицима - структурирање трансакција у међународној трговини
--	--

ЛИТЕРАТУРА:

1. Проф. др. Д. Микеревић: **Напредни стратешки финансијски менаџмент, Економски факултет Бања Лука и Финрар, Бања Лука, 2010.**
2. Проф. др. Д. Микеревић: **Финансијски менаџмент, Економски факултет Бања Лука и Финрар, Бања Лука, 2011.**
3. James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr.: **Основе финансијског менаџмента, девето издање, МАТЕ, Загреб, 2002.**
4. **Мр Азра Заимовић и мр Џафер Алибеговић: "Примјена финансијског менаџмента - збирка задатака са теоријским објашњењима", Економски факултет Сарајево, 2010.**

Предмет 14	СТАРТЕГИЈСКИ МЕНАџМЕНТ
	<p data-bbox="635 309 1366 342">САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА</p> <p data-bbox="635 383 1331 416">1. Природа и значај стратегијског менаџмента</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="683 421 1294 454">а) Појам стратегије и стратегијске ситуације <li data-bbox="683 459 1283 492">б) Појам и развој стратегијског менаџмента <li data-bbox="683 497 1422 530">ц) Карактеристике и значај стратегијског менаџмента <li data-bbox="683 535 1182 568">д) Процес стартегијског менаџмента <li data-bbox="683 573 1390 640">е) Визија, мисија и циљеви предузеће као окосница стратегијског менаџмента <p data-bbox="635 678 1171 712">2. Предвиђање и анализа окружења</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="683 716 1326 784">а) Предвиђање као претпоставка стратегијског менаџмента <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="635 788 1251 822">• појам, карактеристике и значај предвиђања <li data-bbox="635 826 1091 860">• однос предвиђања и планирања <li data-bbox="635 864 1107 898">• економски хоризонт предвиђања <li data-bbox="635 902 956 936">• планске претпоставке <li data-bbox="635 940 1163 974">• поступак и организација предвиђања <li data-bbox="635 978 1355 1012">• поступак, методе и технике тржишног предвиђања <li data-bbox="683 1046 1086 1079">б) Анализа општег окружења <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="635 1084 986 1117">• појам и врсте окружења <li data-bbox="635 1122 1198 1155">• елементи и поступак анализе окружења <li data-bbox="635 1160 1139 1193">• интеракције предузећа и окружења <li data-bbox="683 1227 1134 1261">ц) Анализа гране и конкуренције <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="635 1265 1098 1299">• значај и елементи анализе гране <li data-bbox="635 1303 1107 1337">• релевантне анализе унутар гране <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="778 1370 1099 1404">• анализа конкуренције <p data-bbox="635 1451 1385 1518">3. Оцјена ресурсних и конкурентских способности предузећа</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="683 1523 1394 1590">а) Релевантне анализе за оперативни и стратегијски менаџмент <li data-bbox="683 1594 1355 1662">б) Идентификовање и оцјена критичних фактора успјеха <li data-bbox="683 1666 979 1700">ц) Ланац вриједности <li data-bbox="683 1704 1230 1738">д) Концепт базичних процеса и система <li data-bbox="683 1742 1331 1809">е) Концепт провођења ресурсних могућности у ефективне стратегије <p data-bbox="635 1854 1362 1888">4. Концепти и технике стратегијског менаџмента</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="683 1892 991 1926">а) Портфолио концепт <li data-bbox="683 1930 1315 1998">б) Приступ избалансираног система мјерила у стратегијском менаџменту

	<p>ц) TOWS (SWOT) матрица д) Метод сценарија е) Анализа јаза ф) Матрица анализе шанси и опасности</p> <p>5. Стратегија предузећа а) Значај и улога стратегије у реализацији пословања предузећа б) Врсте стратегија предузећа ц) Формулисање стратегије предузећа</p> <p>6. Функционалне стратегије а) Улога и значај функционалних стратегија б) Стратегија маркетинга ц) Стратегија производње д) Стратегија људских ресурса е) Стратегија финансија ф) Стратегија истраживања и развоја г) Стратегија набавке</p> <p>7. Имплементација и контрола стратегије а) Значај и процес имплементације стратегије б) Елементи процеса имплементације стратегије ц) Стварање организационе структуре за имплементацију стратегије д) Успостављање адекватне пословне културе за имплементацију стратегије е) Координација и вођење процеса имплементације стратегије ф) Контрола и ревизија стратегије г) Управљање промјенама</p>
--	---

ЛИТЕРАТУРА:

- 1. Проф.др Јован Тодоровић, Стратегијски и оперативни менаџмент, ЦОНЗИТ Београд, 2003.**
- Проф. др. Азиз Шуње: "Топ менаџер – визионар и стратег", Тирада, Сарајево, 2003. (2 дио)